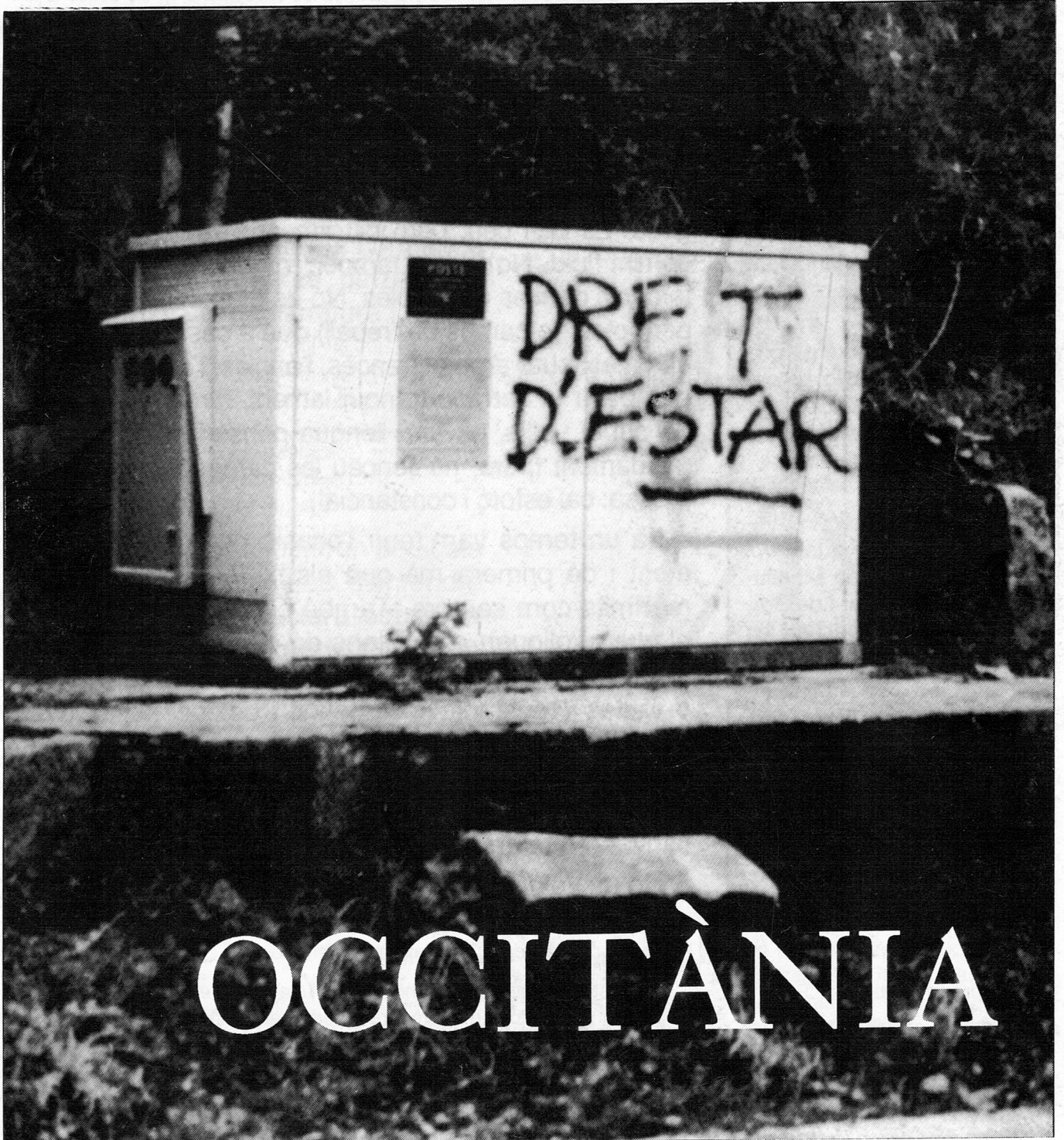

FREQÜÈNCIÈS

REVISTA DE LLENÇÜES I POBLES

núm. 3 / juliol 1992

200 Ptes. / 10 F.F.

OCCITÀNIA

Freqüencien

Equip de redacció:

Albert Gorrell i Vila, Ferriol Marcip i Bonèt, Hèctor Alòs i Font.

Hi han col.laborat:

Abel Montagut i Masip, Centre de Normalisacion Lingüística dera Val d'Aran, Girona Espero, Jordi Graells i Costa, Llibert Puig i Gandia, Nicolau Rey-Bèthbéder

Redacció:

Apartat de correus 1.163
08300 Mataró
Tel. 34-(9)3- 798 24 19

- Les opinions expressades als articles signats no reflecteixen necessàriament el parer d'aquesta revista.
- S'accepta de bon grat la reproducció total o parcial de qualsevol article d'aquesta revista sempre que se'n citi la procedència
- *Frequències* publicarà articles escrits en qualsevol de les variants de Montluçon a Guardamar i de Bordeus a Niça respectant les grafies normatives.
- *Frequències* publicarà d'articles escrits en qual que sia de las varietats de Montluçon a Guardamar e de Bordeu a Niça en respectar las grafias normativas.

Imprès a Gràfiques J.P.
Dipòsit Legal B-39.229

Potser us preguntareu quan llegiu aquest nou número, què tenen a veure els temes amb les fonts que normalment utilitza la nostra revista. El fet és que hem triat parlar dels nostres desconeguts veïns del nord: els occitans.

Hi ha gent que veu una palla en els ulls dels altres i no veu la biga en el seu. Pensem que també, de tant en tant, cal denunciar la situació a casa nostra, aquella de la nosaltres som responsables, per poder continuar fiant el nas a casa dels altres.

Hem estat visquent recentment l'oficialització a l'estat espanyol de la toponímia catalana en el cas de Lleida i Girona. Sovint, però, oblidem que, per atzars històrics, el Principat conté un bocí d'Occitània, la Val d'Aran, amb la seva parla i cultura gascones. Són raríssimes les excepcions on els catalans fem amb la Val d'Aran allò que demanem als altres que facin amb nosaltres.

Tenim l'exemple del magnífic *Atlas Universal Català* publicat per la Gran Enciclopèdia Catalana. Es tracta d'una obra valuosíssima, on trobareu gairebé totes les ciutats del món escrites en la seva llengua pròpia, o transliterades dignament si provenen d'alfabets diferents del llatí. En aquesta obra colossal, no hi manquen errors, però el que es comet amb la Val d'Aran és indignant: simplement, se l'engloba dins del domini lingüístic del català (a diferència de la Fenolleda i de les comarques de ponent del País Valencià) i, per tant, tota la toponímia s'ha catalanitzat. Tota la resta d'Occitània, fins i tot les valls del Piemont, té totes les ciutats i pobles en occità. L'excepció torna a ser la Fenolleda, comarca occitana generalment considerada a casa nostra com part dels Països Catalans, on una part de la toponímia està indicada únicament en català.

Un altre fet. No fa gaire, es va publicar l'extens estudi de l'il·lustre Joan Coromines sobre la Val d'Aran. Tot el llibre utilitza una grafia pròpia de l'autor, ben diferent de la de l'occità gascó, normalitzat ja fa algunes dècades. ¿No considerariem pas nosaltres una afront a la nostra llengua, una barbaritat i un despropòsit a l'alçada d'un González Lizondo, el fet que ara es publicuessin nous llibres, avalats per l'Ajuntament de València, en grafia pre-fabriana? Això només es pot considerar un afront a la normalització de la llengua occitana, i un nou pas per a la catalanització d'Aran.

La nostra revista sempre s'ha sentit solidària amb els pobles minoritzats, i encara ens sentim més propers d'un poble com l'occità, al qual ens lliga una història comuna i una llengua sorprenentment semblant. És per això que ja havíem *adoptat* els occitans des del primer número.

A causa, justament, de l'extraordinària semblança de les nostres parles, molt fàcilment intercomprensibles, hem considerat convenient no traduir algunes de les col.laboracions d'aquest número: així tindreu coneixereu el que és l'occità en les seves diverses varietats. L'article "La lei d'Aran" és en llenguadocià, i també la ressenya de "Diga-me diga-li", mentre que la ressenya de "Lo gascon lèu e plan" és en gascó i la del "Curs d'aranés" és en gascó d'Aran.

Com que tota la revista és molt més monotemàtica del que és costum, hem volgut triar, dins de l'apartat literari, autors més llunyans. En honor, però, dels occitans, podreu gaudir de dos trobadors del nostre segle que són figures cabdals de la literatura en esperanto.

Això serà només el començament d'una llarga excursió, que ens portarà primer a Amèrica en el proper número, per tornar a la nostra Mediterrània, als països àrabs, a la revista que tancarà l'any.

Les causes de la desaparició de llengües: l'exemple occità

Per: Hèctor Alòs i Font

Font: *La kaùzoj de lingvo-malapero: la ekzemplo okcitana* (en publicació).

Fa poc, en visitar el sud de l'estat francès, hi vaig fer un descobriment personal: allà realment encara s'hi utilitza una llengua diferent del francès. L'occità encara és viu, malgrat el silenciament que en fa l'ensenyament francès. Qui sap a França que el poeta provençal Frederic Mistral, famós per la seva Mireia, va rebre un Premi Nobel? O que la verge que, segons es diu, es va aparèixer a Bernadèta Sibirós a Lorda parlava occità? (la Bernadèta no entenia cap altra llengua, però la relliscada lingüística de la verge va fer perillar el reconeixement del miracle)

Castell de Montsegur, últim punt de resistència a la croada contra els càtars.

Vaig fer, doncs, una viatge d'exploració, acompanyat d'un amic, per seguir la pista de l'occità. Encara que es tracta d'una llengua perfectament intel·ligible per a un català (excepte, potser, la varietat gascona), en vaig aprendre les petites diferències.

El primer cop

De fet, no va ser gens difícil seguir-ne la pista. Ben de pressa, a pobles i petites ciutats, s'escolta un

francès abominable que parlen els vells. Fins i tot alguna vegada escoltàvem allò que buscàvem -sempre entre gent gran. El primer cop que vam sentir occità, vam seure prest a la taula del costat d'una terrassa de cafè parlant-hi entre nosaltres... Van canviar en sec a un francès ridícul. Els feia vergonya que els hagués sentit jovent i que els intentessin imitar. En una altra ocasió, també en un cafè, vam demanar amb grans dificultats un cafè amb llet en occità a un cam-

brer que semblava no entendre'l. Algú ens va dir, rient-se'n: "espagnols!". Al cap de dos minuts, la mateixa persona xerrava pels colzes amb el seu company de taula en occità...

Vam parlar sempre en occità, com si una altra llengua no coneguéssim. Això, però, no sempre ens va portar maldecaps. Diverses vegades persones d'edat contestaven joioses les nostres preguntes forçades, i sentíem en les seves càlides paraules i en els seus llargs monòlegs un plaer indescriptible de parlar la llengua materna sense amagar-se'n i de veure un jovent que es mantenia fidel a la parla de la llar.

Una vegada, en una fleca, vam demanar pa. Els ulls de l'àvia semblaven brillar quan va començar a preguntar: "Voletz de pan blanc o de negre?". Després vam demanar un paper per embolicar-lo: "E un paperòt per lo pan". Va sortir una dona jove de dins de la botiga i, mirant-nos fixament, ens va cridar: "Est-ce que vous parlez toujours comme ça?" (Que parleu sempre així?)

En una petita estació de tren ens va passar una altra anècdota reveladora. Vam demanar alguna cosa i el cap d'estació ens va contestar en francès. Vam fer com si no l'entenguéssim i va cridar la muller: "Aquí hi han uns estrangers que no entenen el francès, però que parlen patois. Digues-los-hi que..." La dona, primerament amb no gaire convicció, però després amb tota naturalitat, va aclarir-nos tot el que volíem i vam continuar xerrant... fins i tot l'home va acabar parlant tranquil·lament en la llengua que abans assegurava no entenis.

Llengua i patuès

L'occità, normalment anomenat *patuès* (en occità "patoès" -pronuncieu com en català-, en francès "patois"), normalment és sentit com una parla vergonyosa, que només pot es utilitzar en l'ambient més ín-

tim: en família, amb els amics més pròxims... o amb els animals. Podeu sentir persones que us negaran excitadament que sàpiguen ni una engruna d'aquest *patuès infame*, que es dirigiran despreocupadament en occità, en la seva llengua materna, a un gos o a una vaca com -d'esquitllentes- a la pel·lícula *Milou en mai*.

De fet l'expressió *patuès* s'utilitza generalment a França per a totes les llengües minoritzades que s'hi parlen (bretó, flamenc, alemany, cors, occità, català, èuscar, franco-provençal, való i picard). Les persones cultes a vegades fan servir altres expressions per anomenar la llengua occitana, segons les diverses regions on es parla: provençal, llemosí, auvernnyat, gascò, biarnès, aranès, etc. Totes són variants de la mateixa llengua, parlada en una vasta regió que inclou Bordeus (Bordèu), Tolosa, Clarmont, Valença (Valènça), Marsella (Marselha) i Niça: ben bé la tercera part de l'estat francès.

Evidentment, per amagar aquest fet, la Inspecció General francesa prohibeix els llibres de text que inclogui un mapa lingüístic de l'estat ¹, afavoreixin el trencament de la unitat lingüística ² i el separatisme dels provençals mistralians, que no accepten la normalització ortogràfica.

Recordo una ocasió quan, parlant amb un avi, espontàniament va constatar que, realment, l'occità que jo i el meu amic parlàvem i el *patuès* que ell xerrava s'assemblaven molt. De fet, li resultava impossible identificar les dues coses (encara que estàvem tots tres parlant la mateixa variant de llengüadocià), ja que tenia assumit que l'*occità* era una llengua però que un *patuès* com el que ell parlava no podia arribar a ser-ne.

Estadístiques

I en aquest gran territori, quants parlants hi ha de l'occità? Per des-

gràcia ningú no ho sap, perquè justament la vergonya dels parlants dificulta enormement qualsevol tasca estadística. Fins i tot moltes persones no són conscients que coneixen aquesta llengua (tot i usant-la!): no hi ha gairebé mai una consciència de parlar una llengua diferent, sinó una caricatura del francès. Això no és pas cert, com ho indica qualsevol llibre que contingui una classificació de les llengües llatines ³. Simplement, cap francès no entén l'occità.

Com a exemple, citaré que durant la festa major d'un poble vam començar a xerrar amb un organitzador i un dels músics quan va venir una persona del públic d'uns trenta anys. Ens va fer preguntes en francès, i li vam respondre que no l'enteniem, que parlés en patuès, que el nostre català s'hi assemblava molt. I tant que s'hi assemblava, perquè només parlàvem llenguadocià! Per tant, l'home, amb molts dubtes, va començar a parlar-nos en occità... i al cap de pocs minuts estava parlant amb molta fluïdesa: no va parar en tota la nit. El fet és que, segons ell, no havia parlat mai abans en occità, i no va haver-hi manera de convèncer-lo de l'evidència que això no podia ser.

A conseqüència d'això, les estimacions dels parlants són molt diverses i van en general dels nou milions del Consell d'Europa als quatre. ⁴

Maneres de perseguir les llengües

És important analitzar perquè la persecució de l'occità ha (gairebé) aconseguit el seu objectiu a França i, per exemple, la del català no ho ha (encara) fet a Espanya. Són, de fet, els mètodes emprats pels estats els que fixen els resultats, ja que l'occità està relativament bé a l'estat espanyol ⁵ i el català està com està al francès.

Carcassona: La "ciutat"

Quan sabem que aquestes regions eren gairebé monolíngües fa dos-cents anys, es fa palès que n'hi ha prou amb analitzar la història més recent per descobrir-ne les causes.

Cal subratllar que les prohibicions més cruels no són eficaces. El règim de Franco, amb la seva persecució, no va posar tant en dificultat el català com el fet d'im-

pulsar l'emigració massiva a Catalunya. Va aconseguir dues generacions de catalans que no saben ni llegir ni escriure en la llengua pròpia del país, però alhora una rebel·lia a utilitzar el castellà.

De fet, la noció de llengua està íntimament associada a la de cultura: en cas de competència, una llengua tira endavant si té més prestigi que les altres. A Occitània la llengua progressivament desapareixi no pas perquè els nens passaven barrets d'ase a aquell que havia dit l'últim mot en *patuès*, sinó perquè tota la cultura provenia de París, per mitjà del francès, i tot-hom s'havia d'instruir en aquesta llengua. En canvi al Principat eren pocs els que miraven Madrid com a centre cultural i sovint les novetats arribaven directament d'Europa.

Sembla impossible que el jacobinisme francès aconseguís un dels processos de colonització més exitosos en la història recent d'Europa ensenyant justament la *Declaració dels Drets de l'Home*. Per la llei del 12 de brumari de l'any 3, firmada entre altres per Robespierre, s'ordenava l'ensenyament obligatori del francès en tots els pobles "*on les persones tenen el costum d'expressar-se en llengües estrangeres*" alhora que s'ensenyava imperativament la famosa declaració. Al mateix temps, les lleis de la república s'havien de llegir de viva veu en la llengua pròpia de la gent del país perquè les poguessin entendre⁶.

El resultat més esgarriós d'aquesta política d'assimilació es pot trobar sota la consigna d'*igualltat* llençada per la Revolució Francesa. Segons la comprensió jacobina d'aquest terme, els francoparlants no poden ser obligats a saber ni un mot de les altres llengües de l'estat. I tant de bo si ningú no sabés que existeixen. La varietat de llengües podria crear una diferenciació cultural que potser arribaria a posar en qüestió l'essència de la nació francesa.

D'aquesta manera el mot *regionalisme* es converteix en insult. És sinònim d'*antidemocratism* ja que és un atemptat als valors de la Revolució Francesa. No exagero en absolut quan afirmo que es tracten sense embuts de *racistes* aquells qui, amb veu a penes audible per la poca confiança en si mateixos, defensen l'existència d'una cultura diferent sota el riu Loira. És per això que per a un català els programes polítics dels partits occitanistes (molt minoritaris excepte, potser, al Bearn -la regió de Pau) semblen ridículs, ja que no lluiten pel reconeixement nacional d'Occitània, sinó només pel lingüístic.

Com es perd una llengua

De fet la Revolució Francesa no més marca una fita en la lenta desaparició de l'occità i de les llengües no franceses de França. Va accelerar el procés, però sobretot hem hagut d'esperar les últimes dècades, quan la ràdio i la televisió han fet entrar la llengua francesa en totes les cases, per veure el delta baix de l'occità: si no solament l'entenen, sinó que el parlen, els indígenes de més de cinquanta anys (fins i tot si no en són conscients), ja la major part dels joves ni l'entenen ni en coneixen l'existència. Només esporàdicament en algunes regions com el Bearn encara és viu pel carrer.

Cal saber que tot sovint el canvi lingüístic en les famílies es produeix quan els nens comencen a anar a l'escola: per "ajudar" la canalla els pares comencen a parlarlos en francès. Justament aquesta primera generació de francòfons són els que engreixen les files occi-

A París, el 28 de pradal de l'any segon de la República una i indivisible

Els representants del poble que componen el Comitè de Salut Pública a l'Agent Nacional de la Comuna de...

Ciudadans, la Convenció Nacional ha sentit la importància d'una Llei per a l'ensenyament de la llengua francesa als ciudadans dels diversos departaments on es fan servir parles diferents.

Dins d'una república una i indivisible, la llengua ha de ser una. La varietat dels dialectes és un federalisme: va ser un dels recolzaments de la tirania; cal fer-lo miques enterament: la maldat el faria servir amb avantatge.

...El Decret del 8 de pluviós ordena, consegüentment, l'establiment immediat d'un instructor de llengua francesa en cada comuna de província dels departaments on els habitants tenen el costum d'expressar-se en una llengua estrangera.

Aquest instructor, cada dia, ha d'ensenyar la llengua francesa i la Declaració dels drets de l'home a tots els joves ciudadans dels dos sexes; i cada desena, fer lectura al poble de les lleis de la República, traduint-les oralment...

*Els membres que componen el Comitè de Salut Pública,
Robespierre, Billaud-Varenne, Lindet, C.A. Prieur, Carnot, B. Barère,
Couthon i Collot-d'Herbois.*

Salut et fraternité

Extret del llibre: "Descolonisar l'istòria occitana" de Joan Larzac

tanistes. Són persones que han sentit durant la seva infància i joventut que se'ls havia pres alguna cosa, perquè en aplegar-se tota la família a les festes, tots parlaven en la llengua dels pares i dels avis: els fills estaven condemnats a no participar-hi...

Efectivament, la situació actual de les anomenades *llengües regionals* en les escoles de França és a penes millor que la de l'esperanto. L'ensenyament es pot fer en les

escoles estatals dues o tres hores la setmana, com una assignatura optativa i només si un professor s'hi ofereix. Els alumnes poden triar entre l'electrònica, la mecànica de cotxes, l'occità, etc. L'ensenyament d'assignatures en aquestes *llengües regionals* no està previst. Hi ha deu escoles a tot Occitània (amb un total de 376 infants previstos per al juny del 1992, en un territori de 13 milions d'habitants) on l'ensenyament es desenvolupa in-

OCCITAN PARLA TA LENGUA

El rugbi és l'esport nacional d'Occitània

tegrament en la llengua del país ⁷. Aquestes escoles acaben d'entrar enguany dins la xarxa estatal, com a escoles municipals.

La situació de l'occità a la ràdio i televisió és igualment minoritària: s'emeten únicament uns quants minuts per setmana. La revista més freqüent és mensual. Els llibres es poden trobar només en llibreries especialitzades o en les associacions occitanistes.

Com salvar una llengua

La majoria dels francesos instruïts contesten sobre la situació actual del pobre occità que no s'hi pot fer res si els mateixos parlants no exigeixen massivament escoles, llibres, ràdios, programes de televisió en la seva llengua materna. A això hem de replicar que justament el sistema francès d'educació ama-

ga planificadament l'existència de llengües minoritzades a dins de l'estat. Malgrat el permís d'ensenyar-lo en un quadre escolar molt limitat, no s'ha introduït en absolut com a part integral dels plans d'estudis (com per exemple mitjançant la revisió de la història que s'ensenyava), la qual cosa permetria una valorització de la llengua i, en definitiva, que els mateixos parlants reconeguin l'occità com a llengua i com a llengua pròpia. Sense un canvi de la política opressora de l'estat, l'occità té un futur negre.

Es tracta d'un veritable genocidi cultural en un dels estats que es vanaglorien de ser entre els més avançats. Per això aquest fet no es pot considerar un error, sinó l'assassinat premeditat d'una llengua i una cultura. L'estat francès té el deure moral d'intervenir per canviar la situació que ha anat creant amb

els segles. Hem de pensar que si, tanmateix, els occitans continuen conservant la seva llengua (i encara són milions!) és que s'hi senten lligats. No sembla més digne que l'estat es decidís a conscienciar les persones de la seva llengua pròpia, en lloc de deixar que s'escolii? No sembla que els occitans que encara conserven la llengua pròpia se sentiran més aviat a gust valorant el seu idioma, i no pas esclafar-los amb una cultura i una llengua forasteres?

Referències

- ¹ GARRIGA i TRULLOLS, Enric, "Okcitanio", *Etnismo* n-ro 26, 20/12/80.
- ² *Etnismo* n-ro 19, 1/11/75.
- ³ En tot cas la discussió és si el gascò pertany a l'occità. Ningú no ho discuteix a Occitània, ni tan sols els gascons.
- ⁴ Aquestes xifres inclouen els 150.000 occitans de les valls del Piemont, que estan reconeguts en la llei que ara es discuteix al parlament italià.
- ⁵ A Catalunya existeix una petita comunitat occitana. Els 6.000 habitants de la Vall d'Aran tenen un estatut especial que els permet utilitzar i aprendre a l'escola la seva llengua, que en teoria s'ha convertit en la primera llengua oficial de la vall. Es preveu que dins d'un o dos anys hi haurà un examen d'occità per entrar a la universitat, obligatori per a tots els habitants d'Aran. Dins del que normalment es consideren *Països Catalans*, hi ha també la comarca de la Fenolleda, també de parla occitana.
- ⁶ LARZAC, Joan, *Descolonisar l'istòria occitana*, Institut d'Estudis Occitans, col·lecció "A Tots", 1977, 232 p.
- ⁷ *L'occitan periòdic de la vida occitana*, setembre-octubre 1991. ■

La llengua d'oc

La llengua occitana ha estat sempre una llengua diversificada des dels seus orígens. És a dir, que el llatí vulgar va evolucionar de manera diferent a les diverses regions d'Occitània, sense que hi hagués un nucli d'on s'expandís un dialecte originari. Aquests dialectes, semblants i diferents, no han constituït llengües independents sinó que, bé perquè no hi ha tanta diferència entre si, bé pel sentiment de llengua comuna o bé per l'estàndard medieval creat pels trobadors, que era una llengua no parlada però entesa per tots els parlants del país, constitueixen totes juntes la llengua d'oc. És a dir, la unitat dins la diversitat.

Actualment, gràcies (o desgràcies) a la pressió constant del francès i al fet que Occitània és massa gran per ser minoritària, els dialectes d'oc són una mica més divergents entre si, tot i que la llengua no ha evolucionat gaire.

La diversificació de l'occità ha fet qüestionar a més d'un si el català (o el gascó) tenia la seva plaça o no dins aquest conjunt de dialectes. Així trobem la llengua catalana molts cops citada amb el nom de llengua d'oc o llemosí en textos antics i no tan antics, i trobem el debat entre filòlegs a principis del segle XX sobre si el català era occità o no. A diversos assajos que tracten de l'occità, s'hi troba el català com a part d'aquesta llengua, i la majoria dels occitanistes consideren encara que als Països Catalans és on la llengua d'oc es troba més normalitzada, gràcies a l'ensenyament en occità i diverses ràdios i televisions en la varietat local de la llengua d'oc¹.

En aquest sentit, s'expressa, per exemple, la gramàtica del llenguadocià de Loïs Alibèrt, que s'ha convertit en el pal de paller de la normalització de l'occità modern:

"La lenga d'òc moderna presenta tres sistèmas de grafia: aquel de Mistral, codificat dins Lou Tresor dóu Felibrige, aquel qu'an emplegat Perbòsc e Estiu dins lors òbras, e, per fin, aquel de l'Institut d'Estudis Catalans, de Barcelona; expausat dins lo Diccionari Ortogràfic, de Pompeu Fabra." (ALIBÈRT, Loïs. *GRAMATICA OCCITANA SEGON LOS PARLARS LENGADOCIANS*. Segonda edicion, Centre d'Estudis Occitans, Montpelhièr, 1976)

La grafia

La grafia de Loïs Alibèrt es caracteritza per:

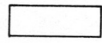
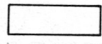
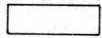
- La supressió de la lletra *h*. En gascó s'escriu i es pronuncia aspirada en les paraules que en les altres varietats comencen

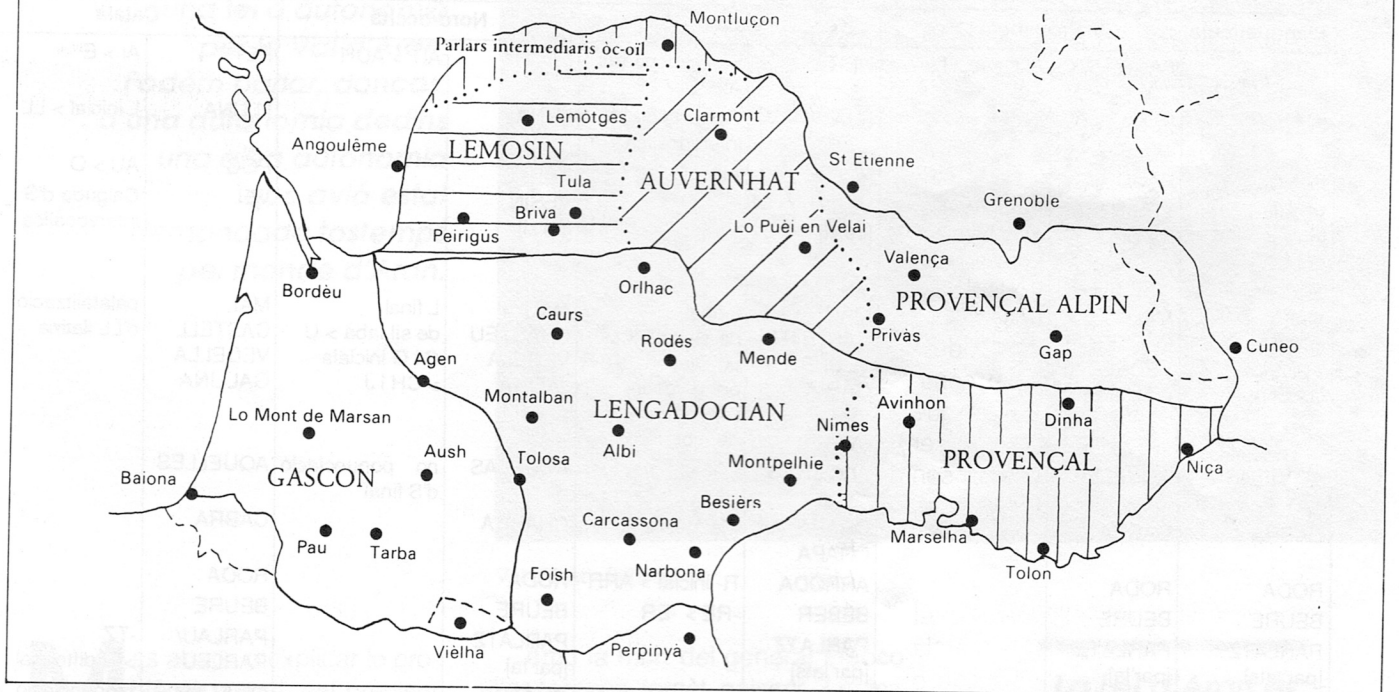
per *f* (llenguadocià: *fred, filh*, gascó: *hred, hilh*).

- La *n* muda final en paraules com *pan* [pa], *cançon* [kansú], etc., ja que en provençal es pronuncia [pan, kansún], que en gascó de Cominges (aranès inclòs) es pronuncia en singular però no en plural [pan, pas], [kansún, kansús]. En català no es pronuncia en singular però si en plural [pa, pans], [cançó, cançons]. En la resta de varietats *pan, pans, cançon, cançons* es pronuncia [pa, pas], [kansú, kansús].
- *è* i *ò* obertes porten sempre accent gràfic ja que sempre són vocals tòniques.
- Les grafies *ll, ny, ix, tx, ig* del català són *lh, nh, ish* (només en gascó, que és l'únic que té aquest so), *ch, g*.
- La *o* i *ó* es pronuncien [u], com en rossellonès.

¹ Tanmateix, tot i considerant el català una variant de la llengua d'oc (o, com a molt, un dialecte independitzat), són pocs els que reivindiquen els Països Catalans com a part d'Occitània.

LA LENGA OCCITANA E SOS DIALÈCTES

- NÒRD OCCITAN
- OCCITAN MEJAN
- GASCON

Èxtret del curs de llenguadocià *Diga-me Diga-li*

- La *u* és com la *u* francesa (la pronúncia de la *u* és la principal característica fonètica de la diferenciació del català).
- La *a* final se sol tancar en un so molt semblant a la nostra *o* tancada, i en aquelles varietats que hi ha *a* tancada tònica, aquesta es representa per *á*.

Característiques de l'occità

Altres característiques de l'occità són:

- La inexistència de paraules esdrúixoles (excepte en aranès,

per influència del català i del castellà), com és també característic del rossellonès: *maquina, característica, practic/pratica, facil/facil, ultim/ultima, gramatica, musica, metoda*, etc.

- Els pronoms sempre davant de verb (excepte en gascó), com en català septentrional. (català: *cal anar-hi*, rossellonès: *cal hi anar*, llenguadocià: *cal i anar*, gascó: que cau anà-i)

- L'infinitiu de finalitat no porta preposició, així *anam rebre* vol dir *anem a rebre* o *rebrem*, i *vau venir veure*, *vindré a veure*.

Gràcies a que la grafia proposada per Loïs Alibèrt és adaptable a totes les varietats, cada occità pot escriure en el seu dialecte utilitzant aquesta grafia. És a dir que per escriure la paraula castell un gascó escriu *castèth*, un llenguadocià *castèl*, un provençal *castèu* i un nord-occità *chastèu*.

És curiós anar a una llibreria i demanar un mètode d'occità, (-*Segons quin dialecte?* -preguntaran segurament) ja que podem trobar cursos d'occità segons el gascó, el llenguadocià, el llemosí, el provençal, etc. Als catàlegs de llibres se sol posar entre parèntesi la varietat

en què estan escrits; cada autor escriu segons el seu dialecte.

El fet que no hi hagi un estàndard unificat, tot i que hi ha hagut un intent de crear un occità referencial a partir del llenguadocià, està marcat per les diferències in-

terdialectals i pel sentiment de reivindicar parlar local, per no repetir l'opressió francesa amb una centralització des de Tolosa, Bordèu o Marselha. Quantes vegades hem sentit parlar de l'aranès en lloc de l'occità de la Val d'Aran? Cal dir que l'aranès, com a qualsevol altra

varietat occitana, s'escriu segons la grafia de L. Alibèrt amb les pertinents adaptacions a la varietat gascona de la vall.

Presentem tot seguit un quadre comparatiu de les diferents varietats occitanes i el català partint del llenguadocià:

Quadre comparatiu dels dialectes occitans i el català

Llenguadocià	Provençal		Gascó		Nord-occità		Català	
FAIT	FACH	AIT > ACH	HÈIT	F > H aspirada AI > ÈI	FACH	AIT > ACH	FET	AI > E
LUNA	LUNA		LUA	Caiguda de l'N intervocàlica	LUNA		LLUNA	L inicial > LL
PAUC	PAUC		PÒC	AU > Ò	PAUC		POC	AU > O
VESIN [be'zi]	VESIN [ve'zin]	Pronunciació de V [v] Pronunciació d'N final	VESIN [be'zi]		VESIN [be'zi]		VEÍ	Caiguda d'S intervocàlica
MAL CASTÈL VEDÈLA GALINA	MAU CASTÈU VEDÈLA GALINA	L final de síl.laba > U	MAU CASTÈTH VEDÈRA GARIA	L final de síl.laba > U LL llatina > R entre vocals i TH a final de mot	MAU CHASTÈU VEDÈLA JALINA	L final de síl.laba > U C i G inicials > CH i J	MAL CASTELL VEDELLA GALLINA	palatalització d'LL llatina
AQUÉLAS	AQUÈLEI	Determinats plurals en -l	AQUÈRAS		AQUÉLAS	no pronunciació d'S final	AQUELLES	
CABRA	CABRA		CRABA/ CRAPA	Metàtesi d'R	CHABRA		CABRA	
RÒDA	RÒDA		ARRÒDA	R- inicial > ARR- -RE > -ER	RÒDA		RODA	
BEURE	BEURE		BÉBER		BEURE		BEURE	
PARLATZ [par'lats]	PARLATZ [par'la]		PARLATZ [par'lats]		PARLATZ [par'la]		PARLAU/ PARLEU	-TZ >-U diftongal
QUATRE ['katre]	QUATRE ['katre]		QUATE ['kwate]	pronunciació de la U de QU i GU	QUATRE ['katre]		QUATRE ['kwatre]	pronunciació de la U de QU i GU
Article								
LO. LA. LOS, LAS	LO, LA, LEI		LO, LA, LOS, LAS ETH, ERA, ES (Pirenaic)		LO, LA, LOS [loi], LAS[lai]		EL/LO, LA, ELS, LES ES, SA, ETS, SES (salat)	
UN, UNA, DE	UN, UNA, DE		UN, UA, DE		UN, UNA, DE		UN, UNA, UNS, UNES	

La lei d'Aran

Per: **Nicolau Rey-Bèthbéder**

Estudiant de dret a Tolosa de Llenguadoc i autor d'un informe sobre la Llei especial per a la Val d'Aran.

L'an passat, lo parlament de la Catalonha adoptèt una lei d'autonomia per la Val d'Aran. Podèm parlar, doncas, d'una autonomia dedins una altra autonomia que aviá estat demandada tostemps pel monde d'Aran.

Val d'Aran: Salardú

Mas abans d'explicar lo problèma actual, cal precisar la situacion lingüística d'Aran. La Val d'Aran es un país particulari, es un trocèt de l'Occitania en territori de l'estat espanhòl e de la comunautat autonòma de la Catalonha. Lo monde d'Aran parla gascon a 80%.

Abans dels temps modèrnes, Aran aviá un estatut d'autogovèrn fòrça desenvolupat apelat "Era Querimònia". Amb la Querimònia, Aran aviá lo drèt de gestionar e administrar son territòri sens l'intervencion dirècta dels reis de Catalonha-Aragon ni, après, los d'Espanha. En 1834, amb lo règne d'Isabèla II la Querimònia foguèt suprimida. Des d'aquèstes temps, los araneses an luchat per la recuperacion de las vielhas institucions.

Amb la mòrt del general Franco, l'esperança tornèt néisser. Logicament lo monde d'Aran a demandat la recuperacion e l'actualisacion de la "Querimònia", mas l'actitud de la Generalitat a estat ambigua e extranha. Lo president Jordi Pujol i Soley diguèt, en 1981 al palatz de la Generalitat que l'Aran auriá d'èstre una autonomia dedins l'autonomia catalana, e a mai, la flama vivanta d'Occitania.

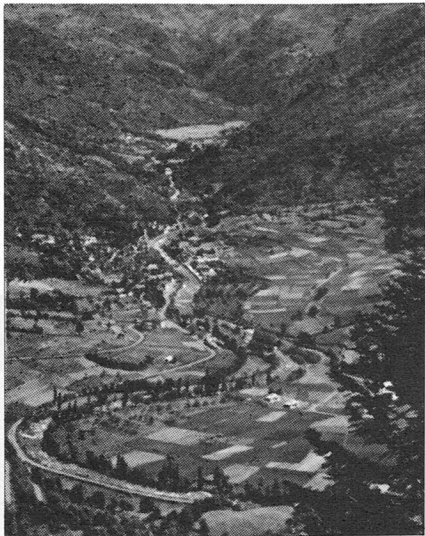
Polits mòts, mas cap accion.

Durant tot aquèst temps, la Generalitat a favorisat lo desenvolupament del catalan a la val. Se pòt dire que sèmbla que i a una voluntat de catalanisar la val esperant qu'es morirán las reivindicacions aranesas.

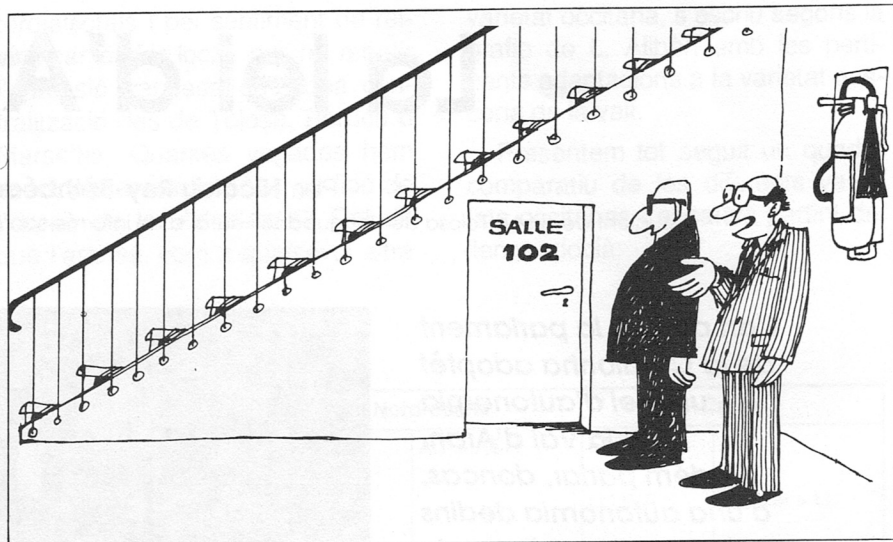
L'exèmple del problèma de l'oficialitat de la lènga occitana exprimeis fòrça plan l'actitud negativa

La Lei d'Aran es inconstitucionala

de la Generalitat. Normalament la constitucion espanhòla permèt en l'article 3 que *"las altrás lèngas espanyòlas seran tanben oficialas en las respectivas comunautats autonòmas d'acòrdi amb los estatuts d'autonomia de caduna"* e lo paragraf 3.3 ajusta disent que la riquèsa de las diversas modalitats lingüísticas de l'Espanha son un patrimòni cultural que serà objècte de respècte e proteccion. Doncs la constitucion espanhòla excludeis pas cap lènga. Es l'estatut d'autonomia de la Catalonha qui excludeis la oficialitat de l'aranés. Solament en l'article 3.4 parla de respècte e proteccion per l'aranés. Aicí parla

Bossòst

Especialment per a l'ensenyament de l'occità hem guardat aquesta sala

Extret de: "Lo gascon lèu e plan"

pas d'oficialitat e sonque l'estatut de la Catalonha o pòt far. La declaracion d'oficialitat sèmbla inconstitucionala perquè una lei autonòmica es pas la nòrma que cal per o far. Vòl dire aquò que l'aranés es pas oficial?

Se li pòt dire, ja que la declaracion d'oficialitat de l'aranés es pas feita en la fòrma juridica prevista constitucionalament. La lei que declara l'oficialitat de l'aranés es en vigor encara perquè i a pas agut cap recors davant lo tribunal constitucional, dins lo temps de 3 meses establèrts per la lei organica. I auria una possibilitat de declarar inconstitucionala l'oficialitat de l'aranés, si un jutge o un tribunal interposèssen una question d'incostitucionalitat davant lo naut tribunal.

Aquèst mescladís juridic demòstra que l'oficialitat de l'occitan en Aran pot èstre contestada. Es la pròva que la Generalitat vòl pas far una politica clarament dubèrta de cap los occitanistas. Es triste, mas se pòt dire que lo catalan es mai oficial en la val que lo gascon!

Davant d'aquèsta politica del Conselh Executiu de la Catalonha i

aviá una reaccion en 1988: Totes los partits politics, e tanben CiU d'Aran, faguèron un tèxt de consensús per demandar la recuperacion de la Querimònia.

Lo parlament autonòmic votèt una lei especiala lo 13 de julhèt de 1990 qui permèt als araneses de s'autonomisar. Lo *Conselh Generau* es format per 13 membres representants dels 6 terçons: Pujòlo, Arties e Garòs, Castièro, Marcato-sa, Lairissa e Quate Lòcs a los qui corresponen 2, 2, 4, 1, 1 e 3 conselhièrs respectivament.

Lo fonccionament del Conselh es similari al d'un govèrn d'una comunitat autonòma. Es compost del Plen (petit parlament), del síndic (president), de la Comission de Govèrn (conselh executiu) e de la Comission d'Auditors de Comptes cargada d'examinar e contra-rotlar los budgèts. Pilar Busquets (CiU) siguèt elegida sindica, e es critica-da pel partit politic Unitat d'Aran d'èstre tròp pròcha del president Pujòl. U.A. a paur que CiU frene lo processús de recuperacion istorica. Abans la Generalitat frenava l'adopcion d'una lei de regime espe-

cial per l'Aran, mas ara frena lo traspàs de las competéncias de cap al "Conselh Generau".

Fin finala Barcelona contunha tractant l'Aran coma Madrid tracta la Catalonha. De tot biais, es pas la Generalitat qui a donat l'autonomia, son los araneses qui l'an obtienguda. ■

Glossari

- apelar = anomenar
- après = després
- aquò = això
- budgèt = pressupost
- de tot biais = de tota manera
- fin finala = finalment
- mai = més
- mas = però
- monde = gent
- naut = alt
- parlar pas = no parlar (negació)
- paur = por
- plan = bé
- sonque = només
- tostemps = sempre
- proche = pròxim
- tròp = massa

Poesia

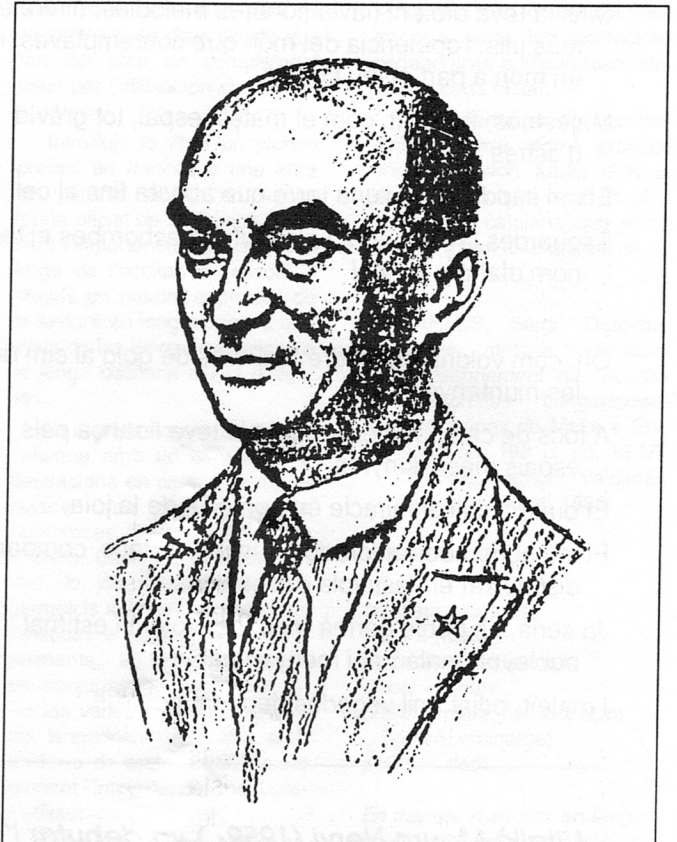
L'hongarès Kálmán Kalocsay (1891-1976) és la figura cabdal de la literatura esperantista.

Va escriure poesia pròpia en esperanto: *Streĉita Kordo* (Corda tibada), 1931, és probablement l'obra principal de la literatura esperantista). Destaca sobretot, però, per les seves traduccions: *La tragedio de l' homo* (La tragèdia de l'home) de Madách, 1924/1965, obra fonamental de la literatura hongaresa; *Infero* (Infern) de Dante Alighieri, 1933, on aconsegueix mantenir la mètrica original, etc. Cal esmentar les seves traduccions de Baudelaire, Shakespeare, Heine i Petöfi. És també el primer autor eròtic: *Sekretaj sonetoj* (Sonets secrets), 1932, firmats sota el pseudònim Peter Peneter.

La seva obra, la revista literària *Literatura mondo* (Món literari), de la qual era redactor, i el seu llibre, amb Gaston Waringhien, *La parnasa gvidlibro* (Manual del Parnàs), 1932, han marcat el model de la poesia clàssica en esperanto.

Com a gramàtic, va ser el descobridor i fixador dels mecanismes de la generació de mots en esperanto, després dels treballs de René de Saussure (lingvo stilo formo -Llengua estil forma-, 1931). Les seves contribucions, reflectides en l'imponent *Plena gramatiko* (Gramàtica completa), 1935/1980, amb Gaston Waringhien.

En els últims anys la seva obra lèxica (amb una important incorporació de neologismes llatinitzants, la majoria d'ells de la llengua planificada Ido, important escissió del moviment esperantista a començament de segle) i gramatical han estat qüestionats per aquells que opinen que l'esperanto reflecteix massa les llengües d'Europa occidental i proposen una tendència més universalista en l'evolució de la llengua.

Kálmán Kalocsay

Home

Has llençat el teu vestit pelat, has arrencat de la terra
les teves mans

I brandant-les cap al cel t'has plantat ben dret i sobre
el front altívol

T'has fet abocar el sol. Amb la màgia d'uns dits
bellugadissos

Perquè et fossin esclaus has embruixat la pedra, la
fusta, el metall, les aigües onejants,

Al llom dels vents salvatges has imposat el teu jou,

I per a un treball de pau se t'ha llogat de jornalier el foc
indòmit.

La matèria inerta s'ha enarborat en màquines, ha
giravoltat, galopat, mugit, ha escampat l'udol del teu
poder damunt la terra,

Ha donat vida i mort, amb gegantins pulmons ha
 esbufegat pertot la teva glòria,
 Mentre la teva veu enrogallada d'enamorat es tornava
 melodiosa damunt dels camps florits,
 Ha començat a sonar la canya que cantava els batecs
 del teu cor les nits de lluna plena,
 Dins la teva oïda hi havia sonores melodies, dintre els
 teus ulls: l'opulència del món que contemplaves, i
 un món a part al teu cervell,
 Majestuós, il·limitat, com el mateix espai, tot gràvid
 d'astres.
 Ets al capdamunt d'una torre que abasta fins al cel,
 Esguardes la teva obra i ple d'ufana esbombes el teu
 nom ufanós: Home!

Oh, com voldria encendre fogueres de goig al cim de
 les muntanyes,
 A tocs de campana esventaria la teva lloança pels
 espais més allunyats,
 Et duria a coll al miracle empomellat de la joia,
 El teu admirador, adorador, cantaire extàtic, company
 disbauixat en festívola dansa sense fi
 Jo seria, oh poble germà meu, benvolgut i estimat
 poble, oh malaurat i menyspreable
 I maleït, odiat, mil vegades deplorat poble,

Vergonya meva nodrida amb sang de dins del cor:
 Home!
 Ai de mi, que s'esquincen els mots de l'himne de
 lloança,
 S'apaguen els focs de joia, el fum tallant fa plorar els
 ulls,
 S'esbotzen les campanes,
 Es marceixen les flors del goig: les seves tiges estan
 xopes de verí.
 I què admirariem? L'art de matar? Qui adorariem? Un
 àngel caigut? Què cantariem? Planys i gemecs?
 Què dansariem? La dansa de la mort sobre les
 runes?
 I per què cal continuar? Ja ho saps prou bé!

Els exemples ferrien la boca que els digués.
 Ai las, tot és inútil L'única solució és
 Fugir de tu, refugiar-se
 En els ulls fidels de les bestioles innocents,
 En la verdor suau de les branques que s'estiren
 heroiques cel amunt
 I en el tràgic mutisme de les pedres.

Kálmán Kalocsay,
Homo, La kremo de Kalocsay, 1971, p. 12-13
 Traduït de l'esperanto per Abel Montagut

**L'italià Mauro Nervi (1959-) va debutar l'any
 1978, tres anys després de començar a
 aprendre l'esperanto, amb un llibre
 d'extraordinària qualitat, convertit ja en una
 obra cabdal: La turoj de l'ĉefurbo (Les torres
 de la capital). L'obra recull poemes, contes
 curts i drames.**

Torí

Ja he oblidat els murs emblanquinats
 de Torí a ple hivern, sota la lluna
 glaçada, relluent d'espurnes;
 un vent que inspiro
 amb molt d'esforç. I tanmateix s'alçuren

ara, dins el record, les mil fumeres;
 mentre els llums de neó dels carrers cèntrics
 vetllen estàtics,
 i guarden insensibles els secrets
 del sofriment de cada dia. La bagassa
 a la seva cantonada, el venedor de diaris
 darrere les ulleres de cec,
 amb els seus cossos deformes
 esperen.

I silenciosament el meu record travessa
 els barris obrers dels suburbis,

símbols ja morts
 del nostre avui, que malgastem
 per l'esperança d'un futur més digne.

Mauro Nervi,
Torino, La turoj de l'ĉefurbo, 1978, p.67
 Traduït de l'esperanto per Abel Montagut

Ressenya d'autor:
Jesús Tusón

En Jesús Tusón és professor de Lingüística a la Universitat de Barcelona. Les seves classes són d'assistència imprescindible per a qualsevol amant de la lingüística i de les llengües, ni que sigui com a oïdor, cosa que acostuma a acceptar encantat. És autor d'obres de divulgació molt recomanables. Té el do de comunicar els seus coneixements sobre lingüística i el seu amor per les llengües, i ho fa amb una claredat aclaparadora i una passió còrporadora, en un llenguatge planer agradable de llegir, sovint ple d'humor i d'ironia.

Mal de llengües és una defensa aferrissada de la llibertat lingüística i una denúncia punyent dels prejudicis lingüístics.

Cada capítol puja un graó en l'escala dels prejudicis lingüístics, i cada vegada l'autor és més implacable: la gent del carrer, víctimes finals del "rentat de cervell en llibertat"; els professors i mestres, administradors de la doctrina oficial; l'èlite intel·lectual, distribuïdora i sancionadora de la ideologia imperant; i finalment els lingüistes, que a l'abric d'aquest o aquell poder i servint a propòsits que res tenen a veure amb la lingüística en són els últims responsables.

El luxe del llenguatge és una reflexió entorn al fet mateix del llenguatge, defensa la unitat intrínseca del llenguatge humà i la igualtat de totes les llengües, i aprofita per criticar amb subtil ironia però amb rigor les justificacions del domini d'una llengua sobre una altra.

El llenguatge i el plaer explora el rerefons lingüístic de la literatura. És una reflexió sobre els mecanismes lingüístics de la creació literària, una reflexió desmitificadora dels conceptes de poesia, bellesa, originalitat... que, sense menysprear en res ni el fet literari ni els autors, busca desposseir-nos de les nostres idees preconcebudes per enfrontar-nos directament amb les estructures i els recursos on es recolza la prosa literària i la poesia.

Marxistas e nacions en lucha

Recull de textos de Bauer, Connolly i Maclean, Gramsci, Mariategui i Nin traduïts a l'occità.

Es tracta d'un recull d'articles diversos dels autors citats. Cada capítol conté una introducció on s'analiza el pensament de l'autor.

Els diversos capítols són:

- L'austromarxisme i la qüestió nacional (textos d'Otto Bauer)
- Marxisme i combat gaèlic (textos de Connolly i Maclean)
- Mariategui i el problema indi
- Gramsci i la qüestió nacional
- Les posicions d'Andreu Nin

Malgrat el gran interès d'aquest llibre per als amants de les minories ètniques, un dels seus aspectes més xocants és la llengua que emprà. Cada traductor ha traduït els textos a la seva varietat occitana i així, doncs, trobem capítols en llengües occità, llemosí i provençal.

- BAUER, O.; CONNOLLY, J.; MACLEAN, J.; MARIATEGUI, J.C.; GRAMSCI, A.; NIN, A. *Marxistas e nacions en lucha*. 304 p. Sector científic de l'Institut d'Estudis Occitans, fédérop minorités nationales. Lió, 1976.

Diga-me diga-li
Metòde d'ensenhament de l'occitan pels dròlles (lengadocian)

Aquest llibre es pensat com a llibre de tèx per l'ensenhament de l'occitan dins las escòlas. Lo llibre fòrça illustrat en color pòrta una colleccion de caissètas e de diapositivas que fan del llibre un complement ideal per l'utilisacion d'el en las escòlas.

Introduís lo llibre un pichon prefaci en francés e una lètra als parents tanben en l'unica llènga oficial de la França explicant l'importancia de l'aprenentatge de l'occitan a l'escòla. I seguís un quadre explicatiu de la lectura en lengadocian e una carta de las llèngas romanicas e la llènga occitana e sos dialèctes.

La metòda contèn un libe de l'alumne amb un centenat d'illustracions en color que reproduïssen las diapositivas, e nombroses diboisses en nègre e blanc. Cada leiçon contèn un tèx, lo jòc de las questions (exercicis sul tèx), adquisicions foneticas e gramaticas, complements... 26 taulas completas de conjugason, respectant totes las varietats de conjugason del lengadocian e acaba amb un lexic de mai de 2000 mots prenent l'integritat del vocabulari utilizat.

I a tanben un dossier de 100 diapositivas en color per l'utilisacion collectiva a la classa.

10 caissètas de 60 minutas amb l'enregistrament complèt

de las leiçons e dels complements (contes, cançons, poèmas, devonòlas...) fòrman tanben part de la metòda conjuntament amb lo llibre del mèstre que pòrta las indicacions pedagogicas e lingüísticas relatives a cada unitat.

L'aprenentatge de l'occitan amb *diga-me diga-li* provoca una immersion totala dins la llènga e la cultura d'òc. Es plan indicat per catalans que vòlon s'immergir en lo lengadocian.

- CARLES, Sèrgi. *Diga-me, diga-li... metòde audiovisual d'ensenhament de l'occitan pels dròlles - Lengadocian*. Illustracions de Maïté e Eric Pradèlas. 192 p. ed. VENT TERRAL, editor. Valdariás (Lengadòc Naut) 1986.

glossari

- caissèta = casset
- carta = mapa
- devinòla = endevinalla
- dibois = dibuix
- drolle = infant, noi, xic, al.lot (gascò: mainatge)
- pichon = petit

En mancar el so xeix en llengüedocià, els verbs incoatius són lleugerament diferents al català: introduís/introdueix, seguís/segueix, reproduïssen/reproduueixen (compareu: dibois/dibuix)

Lo gascon lèu e plan

Aquèsta metòda de gascon qu'ei pensada principaument entaus francoparlants qu'abiten en Gasconha e que vòlen aprèner lo patoés deu parçan ont abiten. Lo libe, maugrat qu'ei sustot basat en los parlars deu Biarn, tracta tanben d'autres parlars de Gasconha e a tanben ua leiçon dedicada au gascon deus Pirinèus. Açò qu'ajuda aus estudiants deu gascon entad aprèner la varietat locau deu gascon segon sia lo lòc ont demòren.

Après ua introduccion en francés a la llènga d'òc, sas va-

rietats dialectaus e las particularitats deu gascon que comèncen las leiçons que contènen un tèx, exercicis, arreviradas deu francés au gascon e deu gascon au francés e explics gramaticaus.

La metòda qu'a tanben de caishètas entà seguir la pronunciacion de las leiçons e ont s'i pòden entèner divers accents e parlars de Gasconha.

L'autor, Miquèu Grosclaude, qu'ei tanben l'autor de gramaticas gasconas e biarnesas, d'un libe de tèx sus l'istòria deu

LIBRES

Biarn, e qu'ei especialisat en onomastica e toponimia, sustot Biarnesa.

- GROSCLAUDE, M. *Lo gascon lèu e plan*. Éditions-disques OMNIVOX. París, 1977

Glossari

a = ha, té
 arrevirar = traduir
 caishèta = casset
 ei = és (llengüadocià: es)
 entà/tà = per a, cap a
 (llengüadocià: per, cap)
 entà+lo=entau
 entèner = sentir, escoltar
 (llengüadocià: entendre)
 i = hi
 parçan = lloc, comarca, regiò
 que = particula enunciativa
 (tipicament gascona)
 sus = sobre
 ua = una (llengüadocià: una)

Cors d'aranés

Mès qu'un cors entà persons que volguen aprèner aranés, aguest libe qu'ei un cors entàs aranés, entara gent que ja parle aranés e qu'an un interès pera lengua pròpria, que ath delà de parlà-la, vòlèn sabé-la escriuer e liéger entà auer ua lengua plan normalisada.

Cada tèma porte un tèxte, ues explicacions gramaticaus e uns exercicis que hèn referènciada ada çò qu'ei explicat en tèma. Despús de cada cinc tèmes, i a uns exercicis de revision sus aguèsti madeishi tèmes, es quaus pòden manà-se per pòsta entath Centre de Normalisacion Lingüística e los arrecéber corregits après.

Es tèxtes de quauqui tèmes parlen as aranés sus era sua istòria, literatura... Quauqui auti

tèmes raconden as aranés sus Gasconha, Occitània e sus es varietats dera lengua d'òc.

En generau credi que aguest libe balhe uns coneisements que toti es aranés, e toti es auti occitans aurièn de saber sus era sua lengua.

fmb

- ANÉ BRITO, Manuela; ANÉ SANZ, Jovita; SANS SOCA-SAU, Jusèp Loís. *Curs d'aranés*. Centre de Normalisacion Lingüística der Aranés, Direccion de Política Lingüística dera Generalitat de Catalonha, Conselh Comarcau de Montanha dera Val d'Aran, Ajuntaments d'Aran. Val d'Aran. luèrn 1987.

Glossari

arrecéber = rebre
 auer = haver, tenir
 balhar = donar
 e = i
 eth, era, es = el, la, els/les
 (gascó pirenaic,
 arreu d'Occitània: lo, la)
 hèn = fan
 (h aspirada típica del gascó)
 i a = hi ha
 plan = molt
 pòsta = correu
 parlà-la, sabè-la, mandà's =
 parlar-la, saber-la, enviar-se
 (en gascó el pronom pot anar
 darrera el verb i en aquest cas
 l'infinitiu s'escriu sense r final)
 aranés, aguèsti, medeishi,
 toti...: a Cominges i Aran, deter-
 minats plurals es fan en i

Freqüències només es manté amb el vostre abonament

En/Na _____

Adreça _____

Telèfon _____

Codi Postal _____

Població _____

Comarca _____

Nació _____

Estat (si mai calqués) _____

Em subscric a FREQUÈNCIES (800 Pts./ 4 números)

Dades bancàries

Nom i Cognoms _____

Llibreta N^o/Cpte. Corrent N^o _____

Caixa/Banc _____

Agència _____

Adreça _____

Població _____

Comarca _____

Envieu aquesta butlleta a l'apartat 1.163
 08300 MATARÓ (Maresme)